

"СИБИИР КҮҮНЭ" САХА СИРИТТЭН САБАЛАНАР

Ласпыт сыл бүтүүтэ Дьокуускайга өрөспүүбүлүкэ Бэрэсидьиэнэ Дьөгүөр Барыһаан таһаарыһаах улахан мунууах буолбута. Манна Лен-кай улуунун Чайында иһэн-гаас баайдаах сириг Владимиросток" магистральнай гаас турбатын тутуу тилибиттэрэ. Ити кэннигэ бу гаас турбатын "Сибиир Күүнэ" диэн аат илгэрлибитэ.

Чайында - ураты сир

Биһиги Илинни Сибииргэ уонна Дальнай Вос-токка гааһы хостоонун, ыгыты уонна гааһынан хааччыйыы биһир кэллим систиэмэтин тэрийиэхтэ-эх. Гаас илинни бырагырааматын иккис үһүмэтин олоххо киллэриин сагаланыгытын туоһулаа буолабыт. Дойду гааһын Кытай уонна Азия-Чуумпу акыйаан өрөгүтүнүн атын дойду-ларын ырыһаагыгар экспорттук кылах үөскө-түлүөхтээх. Бырайыакка Саха сириг Чайында-тын уонна Иркутскай уобалас Ковьектинскай баһылааһын киллэр. Бу сирдэри "Сибиир Күүнэ" гаас турбатын холбуурга былаанналар.

Туох хайа иһинэ "Газпром" Чайынданы баһылыр санаалаах. Ити бастыһар Саха сириг гааһы хостоонунга киллэ тэрийиэхтэ. "Сибиир Күүнэ" аан бастаан Саха сиригтэн Владимиростокка диэри уурулдуоҕа, дьэ, ол кэннигэ эрэ салты Ковьектаа барыаҕа. Уочарат манньк бэрээдэгэ бэрт судургутук быһаарыллар. Дьыала Чайында кырыһын аһыгар 79,1 мөлүйүүн туонна иһэп уон-на конденсат саппаастаах иһэп араҕата баарыттан тутулуктанар. Бу сир "Илинни Сибиир-Чуумпу Акыйаан" иһэп турбатыттан чугас сытар буолан, "Газпромга" хайыһы-үйэ эһиил иһэби промышле-най таһымга хостоонуну тэрийэргэ уонна 2018 сылга үлэрэ киллэрэргэ "Сибиир Күүнэ" гаас тур-бата тутуулан бүтэрин кэтэспэккэ, барыс ыла оло-ро кыаһы биэрэр.

Чайында өссө биһир уратыгынан бу сир гааһа аан дойду экэниэмикэтигэр улаханньк ирдэнэр иһэригэ гаас - гелий булкаастааҕа буолар. Гелий арааран ыһыһа производство ханна тэрийлэрэ биһиги үчүгэйдик быһаарылла илэ. Ол гынан

баран Дьөгүөр Барыһаан гелий собуотун булгуччу Саха сиригэр тутуохха диэн турууласпат. Кили "Газпромга" өрөспүүбүлүкэ мотуорга барсар га-ас уматытын онорон таһаарыһы тэрийэргэ этии киллэрэ. Дойду Бэрэсидьиэн уонна бырабы-талыстыбатын кэнниги быһаарыһыларын сыр-дытар ити хайыһа иһэки күөһгө тахсан эрэр.

Ол эрээри Чайында тоһо да уратылааҕы иһин өрөспүүбүлүкэ үгүс баай сирдэригэр майгыныһы-өрүтэ албэх. Бастатан туран, суола-иһэ суох "Бүлүү" федеральнай трассаһы тутуу бүтэ илик Иккисинэ, электрическэй уоту ыһаахха ситтөөх күүстээх кыамталар суохтар. Оттон Бүлүү ГЭИ-тэн кэлэр уот ситимнэро эмиз тутуллаллар эрэ. Ону кылга "Газпром" хампааньыһа "Сургутнефте-гаһы" кылга биһир тылы булара ыарахан, онон Таа-лакан аэропорду тутуһан онулар Ленскэй аэро-пордугар бетон балаһаһы тутар туһунан сана-таһыһы.

Ити этилибит уускутар өрөспүүбүлүкэ баай сирдэригэр барыһыгар бааллар. Холобура, Мечел таас чох баайдаах Элгэни баһылырга хайыһы-үйэ 2 миллиард дуоллары бараата. Сэдэх тимир баай-даах Томтор сиригэр хостоонун үлэтин тэрийи-эмиз сөүмэр харчыга турара буолуо. Бу ыарахат-тар сорох сирдэр уонна өрөгүтүн бүтүнүү инве-стиция өттүнэн угууулаах буолуутун лапта нам-татааллар. Бүтүн өрөспүүбүлүкэ промышленнай сайдыһытын сириг баайын уратыга уонна олус эл-бэргэ эрэ быһыһы.

"Сибиир Күүнэ" Өлүөнэ иһэн устан кэлэ

"Газпром" былааннаһан Чайынданы баһылааһын быһыл алгыһыһы ыһа сагаланыа-таах. Ону тэнэ "Сибиир Күүнэ" тутуу сага-лаһа. Бастаһы түһүмэххэ Ленскэй куораттан Чайындага, оттон салты Ленскэйтэн Хабаров-скайга уонна Владимиростокка барыаҕа. Ити төрт-бизэ сыһыһан Өлүөхүмэ, Алдан уонна Нерюнги оройуоннарыгар гааһы киллэриһи сагалырга кылах биэрэргэ.

Чайынданы баһылааһын сагаланыһы туһугар Өлүөнэ өрүскэ үлэһэччилэр быһылгы навига-ция Иркутскай Осетрово пуортуттан Ленскэйгэ 537 тыһыһыһа туонна араас таһаары, ол иһигэр

"Сибиир Күүнэ" 122 тыһыһыһа туонна 1420x28 мм диаметрдээх турбалары тирдизтээхтэр. 2014 сылга Чайында наадатыгар уонна магистральнай гаас турбатын тутуугу таһаары тизийи объе-ма 1016 тыһыһыһа туоннага диэри улаатыа. 2015 сылга - 1132 тыһыһыһа туонна, 2016 сылга - 1041 тыһыһыһа туонна, оттон 2017 сылга - 672 тыһыһы-һа туонна араас таһаары тизийэргэ былаанналар.

Усть-Кут транспортнай түмүгэ, бастатан туран, таһаары Саха сириг хотугу улуустарыгар тизий-иһэн дьарыктанар, ол объема 1054 тыһыһыһа ту-оннага тэннэһэр. Ону таһыһан байланыһаһар таһаарыһа таһар. Онон "Газпром" таһаары тизийиһэ атын суоллары эмиз көрдүүр. Ол гынан ба-ран Осетрово - Ленскэй маршруту бүтүн атын-наһа солбуйар кыаллыбат курдук. Хотугу муора су-олугар навигация болдьоһо олус кыһас буолан, "Газпром" сезон устатыгар 25 тыһыһыһа туонна эрэ таһаары тизийэр кылахтаах. Интэриһиһэй ва-рианһыһан таһаары "Беркаут-Томмот-Дьокуус-кай" тимир суолуһан Аллараа Бэстээххэ араллы буолар. Ол гынан баран магистралы тутар "Транс-строй" хампааньыһа графиктан улаханньк хаалан иһэр, онон быһыл сэтимиһи 30 күнүгэр диэри была-ан быһыһыһан объеһы үлэрэ киллэрбэтэ буолуо диэн баар.

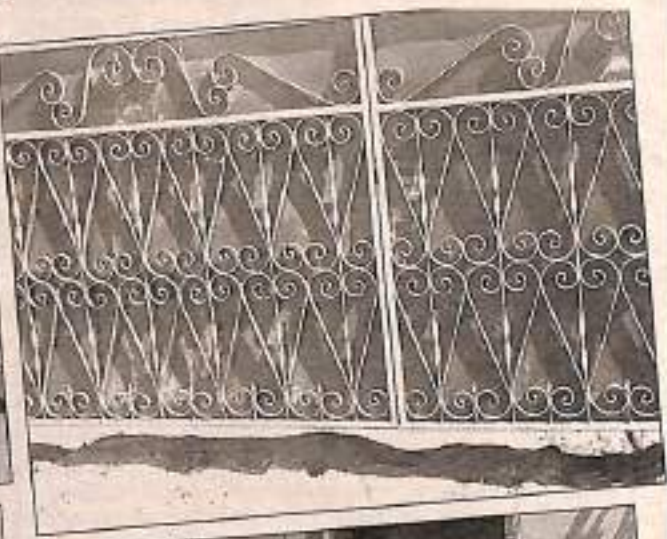
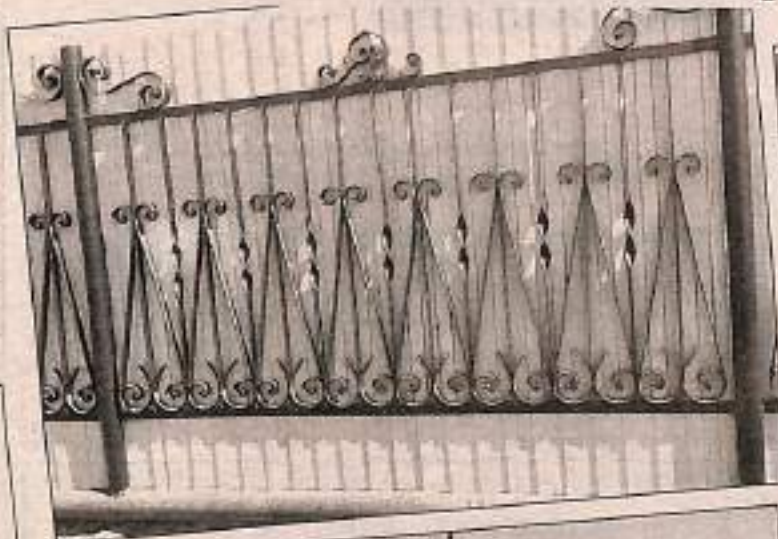
Ол эрээри Усть-Кутка солбугу көрдүүр сөптөөх быһаарыһы Таһаары тизийи объеһа лапта ула-аһыһа өрүс уонна тимир суол үлэһиттэрин баал-ларыһан-суохтарыһан үлэһиргэ күһэйэр. Итин-тэн сыһаан сыһа-халты тахсыһан сөп. Өлүөнэ эбэр уу таһыһа араастаан хамсыһар. Быһыл си-ноптикстар билгэлээһиннэриһэн кураһи сайыһ бу-олуоҕа. Уу намьһага өрүс үһэһи өттүгэр устар ааллар сырыһыһы хааччыхтан сөп. Ити таһаары хотугу улуустарга уонна Чайындага ти-зийиһэ охсуулаах буолуоҕа. Ол гынан баран Өлүөнэ устар аалларыһа халыһаһаһа айманарга төрүөт суох дьыллэр. 2007 сылга киллэр биһир навигация иһигэр 3 мөлүйүүн туонна таһаары тизийиһтэрэ, онтон улахан анара Илинни Сибиир - Чуумпу Акыйаан иһэп турбатын күһэһэ. Ол кэмтэн ыла-та өрүс үлэһиттэрин сатабыһаһа намтаабатах, оттон уопуттара өссө элбээһигэр буолуохтаах.

Сергей МУКСУНОВ.

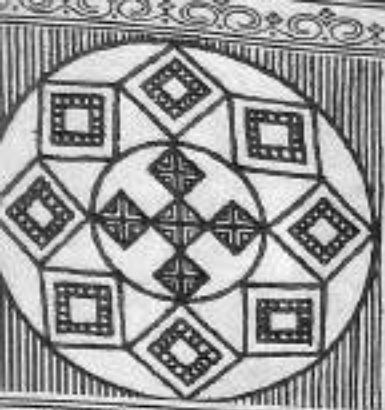
Изготовление металлических ворот, заборов, оконных решеток, перил и т.д. по индивидуальным заказам из своего материала или с вашего

- Возможен выезд на дом.
- Доставка, монтаж.

к.т. 8-984-103-89-98

Хялнат бичээкээ бариллаа графика: 16 ч 00 м, Бичээкээ бариллина: 16 ч 00 м. "Сага олох" редакционной-издательской халбохука 3.06.2013 с, офсетка бичээтэннээ Аадмрһа: 678670 Чиралык сал. Калг. Маакс үүл. 26 "а" Индекс: 54907. Хялнат нэдиэлээ үстэ, олтууриннуука, чэппиэргэ уонна субуотага тахсар.

«БЫЛААН, ИДЕЯ НАНАА ЭЛБЭХ»

Бу сыл Чурапчы нэһилиэгин олохтоохторутар хаһаангытаар даһаны ураты сыл. Сайып ыһтыгылаахха Боотуруускай улуус төрүтүтүмүгэ 375, "Манчаары ооньуулар" тэрэһиннэринэн сибээстээ, элбэх сага тутуулар бардылар. Ону тэҥэ култуурунай дьаһаллар ыһтылар сирдэрэ үксээтлэр. Онтон биридэстэринэн, сага, сонун сүүрээниэн "Куяар" ресторан уонна "Айыллаан" киинэ театра буолаллар. Бу сааскыттан "Айыллаан" киинэ театрыгар оҕолор да, улахан да дьон хото сылдьаллар, уонсайынан, сэтээринни, хайҕабылы ыһа дьон этиэххэ наада. Оттон "Куяар" ресторан муус устар 20 күнүгэр аһыллыта буолбута. Манна тэриһтэлэр коллективтара кэлэн, астына-дуоһуна сыһыаммытара. Билигин ресторан тиһигин быспакка, үлэни турар. Онон бүгүнгү нүмүргэ ресторан сбиэдиссэс Алла Михайловна Мальшеваны кытта кэпсэтибин таһаарбын.

- Алла Михайловна, үтүө күнүгү! Бастатан туран, хаһыак баһар тэриһтэ туһулааҕа киин үлэһиттэрэ буолаллар, онон коллектив туһунан кэпсээ эрэ.

- Коллективныт 20 киһилээх. Ол иһигэр саамай наадалаах, аһатар-сигэр дьоммутунан 4 повар, 1 кондитер баар. Дьону кытта алтыһар, сакаастары ылар 3 официант аһааһыт. Директорбигиэн Чурапчы кыһа Илья Вячеславовна Новгородова үлэлиир. Киин солбуйааччыта - Екатерина Гаврильевна Слепцова. Илья Вячеславовна бэйэтэ Москванан, Кытайынан олоһуот киһи быһыытынан, төрөөбүт Чурапчытыгар тугу эрэ сонуну, саганы кыһарыт киһи дьон санааһтан манньк култуурунай-сэргэхситэр тэриһтэри арыһан үлэһтэ сылдьар. Ол курдук, "Айыллаан" киинэ театры помнуо биһирэйдилэ ыһа. Онтон биһиги рестораммыт муус устар 20 күнүгэр аһыллан үлэли турар. Киин солбуйааччыта Екатерина Гаврильевна эдэр, сэнэх, сүүрбүт-көпүт кыһа. Киин наһаа элбэх сагаттан сага идеялардаах, былааннардаах. Онтон официанттарбыт рестораммыт 1-кы сирдэрэ буоллахтара. Ол иһин уолаттары талан үлэһтэ сылдьабыт. Итиһин бэйр кэстэ-лэһинэн эдэр уолаттары сирдэһкэ, култуураҕа сыһыары буолар. Киһилэр ааттара: Пиязгин Ньургун, Ортоюков Олег, Ишкентьев Марик. Бу уолаттары билигин сүрдэх үчүгэйдик үлэһини сылдьаллар. Ол эрэн, билигин даһаны үөрэнэллэрэ, билэллэрэ-көрөллөрө элбэх. Онон Дьоккуускай куорат рестораныттан кэлэн үөрэттэхтэхтэр, маастар-кылаас ыһаахтаахтар.

- Билигин бары "Манчаары ооньууларыгар" бэлэмнэһиннэ олоһобут. Ол этиэххэ хайдаһый?

- "Манчаары ооньууларыгар" биһиги эмээ бэлэмнэһибит. Ол курдук, рестораммыт тас өттүн саһардан биэрэттэххэ-пит. Ити таһыгар баар перилаллаах сылдьар сири сайыһы беседка оҕоруохтаахпыт. Оччолуна дьон таһырдыа сибээһи салгыһына олорон эрэ сок, морожонай снэктэрин сеп. Аһыһы-суолбут, үлэ кэмэ ыйаһахтара,

күрүбүт-хаһаабыт, суолбут оҕоһулуора. Мань улуус уонна нэһилиэк дьаһалта айуур. Көрдүүгү үлэһтэбит, сибээһи сакаастаабыт. Бу бос ыһыттан японскай, кытайскай куухуна үлэһини саһалла.

Онуоха дьэбит ис бараанын сеп түбөһүнэрэн уларытыахпыт, тус-түсү кабиналардыахпыт. Билигин ыччат сөбүлээн сир аһа суһи, роллы дьэни оҕоруохтут. Манна шеф-поварынан Е.М. Афанасьева үлэлиир. Киин Японияра бараан стажировкаланан кэллэ. "Ооньуулар" кэмнэригэр кэһэннэти өттүгэр култуурунай программалары толкуйдуу сылдьабыт. Уонсайынан, бу "Манчаары ооньууларыгар" эрэ дьон буолбакка, былаан, идея наһаа элбэх. Ону барытын сыһаа-бааһа олоххо кыһарыахпыт. Холобур, улахан дьонго, оҕо сагалы таһас күрүгэ, "Сага сүүрэн", "Сага ааттар" дьэбит курдуктары ыһаахпыт баһарабыт. Уонна оттон биһирд, караоке күнүгэ үлэһини туруохтара.

- Биһирд, караоке сыһаата төһөнү?

- 11 чаастан 17 чааска дьэри 300 солк, 17 чаастан 21 чааска дьэри 400 солк, 21 чаастан 1 чааска дьэри 500 солк. Онтон ыһа-саала дьон ылар буоллаха, 2000 солк.

- Урууларга, үбүлүбүгэ, корпоративтарга сакаас ыһааһы дуо?

- Ылан бөҕө. Бу билигин оокуоһу бүтэрээччилэртэн, устудуоннартан сакаас кыһа-лэһтэ. Күһүгэ ресторан сыһааһынан буолбакка, кэһэһи-лэһтэ сымананан сакаастары ыһа-быт дьон билиэтэн этиэхтин баһарабын. Ол эбэтэр, биһир кыһаах 800-1000 солк дьылы буолар. Улахан саалабытыгар 150 киһи баһар. Саалаһы кыһа-лэһтэ-лэһтэ быһааннар эмээ бааллар. Сотору аппаратурабыт кыһа-лэһтэ-лэһтэ, оччолор барыта ситэн-хотон бэлэм буолабыт. Онон улууспут олохтоохторун биһиги рестораммытыгар кэлэн бырааһын-ныктары тэриһтэригэр ыһааһыт.

- Дьэ уонна саамай сүрүн ыһааһыбытыгар кыһааһа, ас-үөл өттүгэр?

- Күн аһы кыһаа 10 чааска дьылы үлэһит. Үлэ күнүгэ-

гэр (биһирдэһиһ-бэһиһ) 12 чаастан 14 чааска дьылы 200 солк. "Бизнес-ланч" дьэни тэриһтэбит. Оһо первай, второй, бурдук аһа, сыһаас чэй кыһар. Онон дьон үксүн күнүс сылдьар, того-хана аһаан бараллар. Мань таһынан ресторан меню-гар сага, европейскай, восточнай куухуна аһа-һа-һа бааллар. Этиһиһитин курдук, бос ыһааһтан японскай, кытайскай куухуна уонна оҕо менюта кыһар. Оҕолор сөбүлээн аһаар пицца, гамбургера, фри-хор-тоската, үүт коктейль баар буолу.

Биһиэхэ сылдьар киһиһин-нэриһтэ араас этиһиһин, кыһа-лэһтэри ыһааһыт. Соростор хайдыһаллар, соростор иһа-һа-һа бааллар. Иһа-һа-һа дьэниһтэ порцияһыт кыһа, кэһиһин-нэриһтэ дьэниһтэ. Ону солло өйдүөххэ наада. Ресторан дьон оһоһуһу курдук менюга баар аһы барытын аһаан бараан сыл-дьабыт. Саһаас кыһа-һа-һа би-и-и-и, повардар тутаттыа си-биһа-һа-һа буһаараллар. Ол иһин кэһиһин-нэриһтэ буолар. Онтон порциялар кыһаах калор-ийын, граммын аһаан, нурман-нан бэриһтэллэр.

- Чурапчы улуһун олохтоохторугар баһа саһааһыт.

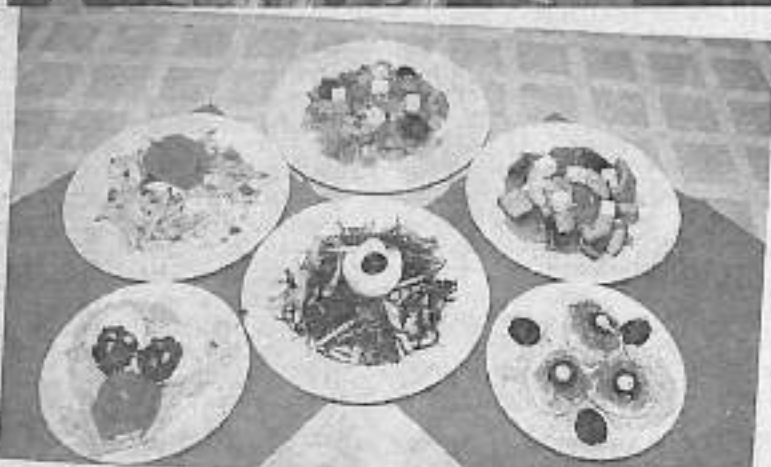
- "Манчаары ооньууларыгар" Чурапчыбыт аһыһа аһа-һа-һа дьон ыһааһыт. Мии ыһааһаан көрдөһүһ, урукку кэмнэргэ төрөөбүт дьонго па-триоттуу санаа күүһэ баар эбит. Ол иһин биһиги саһааһылар доһуһу туһуһа маһыһы "аһа-һа-һа", туруулаһабыт. Онон сибээһтэ, билиһини эдэр ыч-чааһа доһуһа таһтал баара бу-оллар дьэниһтэ баһарабын. Оччолуна эрэ доһуһу туһуһу, сайдыа өтө дьон саһааһыт. Уон-на манньк аһыһыт аһааһыт.

Бүтүрүһүһүт үчүгэһ
Үчүгэһүтүрүһүт
Сарыһаһыһаһуһу сарыһа
Сарыһаһаһуһу буолар!
Аһааһыһаһуһу

арһааһыһаһуһу,
Иһааһыһаһуһу эһаһуһуһу!!!

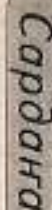
- Алла Михайловна, интер-вюһу иһиһи маһаһу! Эһиһа уон-на коллективтар түбүһтэһ үлэһитигэр ситиһиһиһи, тус олоххуһуһу дьолу-соргуһу.

Кэһаһа
Елена МАКАРИНСКАЯ.

Балаһаһы бэлэмнэһа Елена МАКАРИНСКАЯ.

Базылыи 4 кунэ, онтуорунньук, 2013 сыл.

3

Одуруотчугтарга тэгтик сүбэлэр

Сага садалан эрэр одуруотчут ор сыла одуруоту олордуулан дьарык-төлөмт сүбэлнэгэ суох сатамнат. Эбээ-дэрбит, эһээлэрбит, ыһаһыны олорор дьоммут сүбэлэрэ өрүү көмөлөөх буолар. Онтон билигин саамай тардаммыт, дьон-сэргэ сөбүдээн үүннөрөр үүнээйилэрин көрүүтүн-истинин туһунан кыһас сүбэлэри суруйоххутун баарабыт.

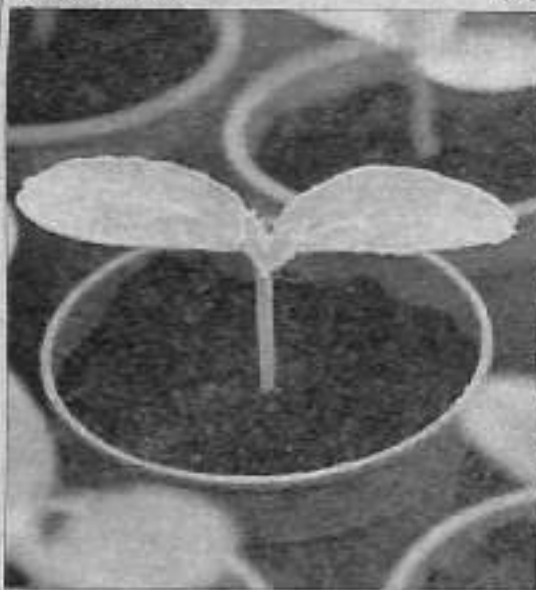
Одуруот аһа өскөтүн буорутар органической уодурдууну туһан-наххына ордук индустриалэтикт, түргөнүк үүнэр эбит. Оһио куурусса, ыһах саага, күд, куурусса сымалтын тоорохойдоо уода кинресэлэр. Маһа арааһынай химикаттары туһаммака, тиэргэннэр баар уодурдуулары туһага таһаарыаххын сөп.

Хортуюппуйга, моркуопка, сүбүөкүлэ, редискара уода буорка үүнэр астарга сибиһэй саага уодурдуу быһылыгынан кутар сатамнат. Оһоор үүнээйиг амтанныһы, көрүнүүн малгах буолуон сөп.

Моркуоп сизмэтэ биир-икки сыл сибиһэй сыһыан сөп. Ол иһин эрдэттэн аһылаһарытылар онтоһуллубут дьы-лын-кэмин болройон көрүт. Сизмэ си-биһэй буолууларына моркуоп сыта бөл-лөхтөөх. Үчүдэйдик бөрбөрүстэлээн баран ыһар ордук, тоо диэтэр моркуоп 2-3 нэдиэлэни биирдэ бытар.

Сүбүөкүлэ быһылыгынан иккис инки-стээн олордоргутутар кирсэдэпк аһын одуруот астарын кытта олортоххутуна бөрт төтүлээхтик үүнүө дьэи сүбэллэр.

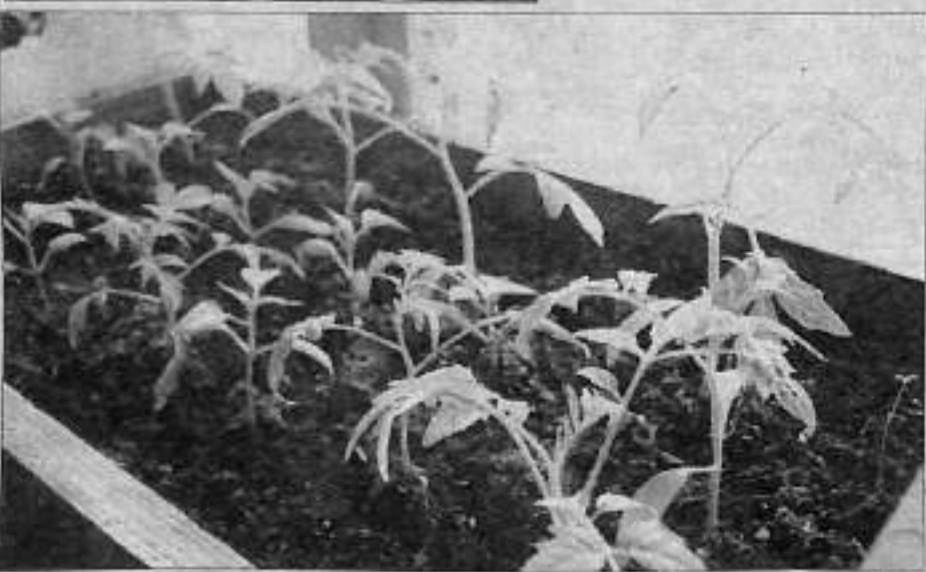
Кабачогу уонна патиссонну үүннэ-рингэ биир сүрүн сүбээн сыһе сабир-дэхтерин үргээһин буолар. Маһа үүнэ-эйи төрдүс сабирдаа тахсытылтан сагалыахха сөп.

Дьэ-дээн олгомнук үүнэрин туһутар петрушка, фасоль, шпинат таһылар олортоххо үөн-көйүүр сибээт, аһа хаһат минньигэс буолар. Маһы таһынан дьэдьэни хап-пыһа, чеснок, салат, луук, сүбүөкүлэ, редиска аттыларыгар үүнүөн сөп.

Биһиги байыбыт тиэргэммит таһылар чутас олорор дьоммут сүбэтэ-амата, кинигэттэн, интэриэһиттэн ылан аһарбытынааһар быдан судургутук өйдөнөр, ону аһан быдан туһалаах бу-олар. Ол курдук бүтүн миһ сыһын аайы талтэһэтэ дьэрэкээн сибэккилэринэн кизэркэйэр, күһүнүн остуола араас одуруот аһынан хотойор Чурапчы нэһилиэтин олохтообун Татьяна Анто-новна Васильеваны билгэһиннэриэхтин баарабын. Кини быһыл уопсайа 400-чэ араас сибэкки рассадаһын (геор-гин, астра, петуния, гвоздика, василек, виола, портулак уода) ыһыт. Одуруо-тутар моркуоп, сүбүөкүлэ, луук, укроп, кабачок, хаһыһыста уода үүннэрбит. Одуруот астарын теплицкэ көһөрүгө буорун онтоһууттар болормотону ууру-охха наада дьэр. Бастаан хара буор аһылар сыһы саарын ку-тулар эбит, оччогуна сыһааһы тутар. Одуруону наһаа улаата илигтөө 2 сабирдэхтэ тарасты-лар да, бэс ыйын 10 күнүттэн сагалан теплицкэ көһөрөр ордук табыаһтаах. Теплицкэ көһөрүгө хара буорга марганцовкалаах сы-лаас уу кутаһын, онтон 20-чэ мүнүүтэ кэтэһэн баран расса-даһын олордоһун. Тымныы көм-нэртэ рассадаһын баантанан са-быаххын сөп.

Бу курдук судургу сүбэлэр одуруотунан дьарыктаныан бағалаах сага сағалааччыларга күүс-көмө буоллун, олгомнөөх быһагы ағалын.

БҮГҮНҮҮ НҮӨМЭР «ЫАЛДЬЫТА» – КУС ЭТЭ

Булт угуйар абылана сагалана, ар дьон үкэ кустуу тарастылар. Кус минш-игэс этин саас уонна күһүн эра сир буоламмыт бу булт көрүнэ олус күүтүүлээх, маанылаах аһыан сыаналанар. Кус этэ өссө киһи доруобуйатыгар туһалаах мин-роэлементтеринэн, калий, натрий, фосфор, кальций, жаслоо, медь курдук киһи до-руобуйатыгар туһалаах бигаминнэриин баай. Кус этэ аһын көрдөр эггэригтэн сылааһынан биллэр. Ол иһин косметическай мааскаларга тутталлар. Адиртин-лаах дьонго кус этэ кутталлаах дьайылаах эбит. Сыта элбөх буолан диетичес-кай аһылыкка барыһат.

Кус этигэр аһын эттэрдээр 2 төгүл элбөх А бигамин баар эбит. Ол иһин күһү-тирич, харах ыарыһылар туһаналлар. Күһү, саас тымныһы араас көрүнэ күүһүрөр көмүтэр, кус этин сизэхсиз бу ыарыһаларга хаһтарыаххын сөп. Өссө кус этэ өй үлэтигэр туһалаах ыһылар. Ону таһа кус этэ сирсэмешарга сө-һиэ бизэр, күүс-үөх эбэр ураты аһылылаах ас буолар. Биһиги кус этин сахалыы-лаһаны кытта буһаран ыһабыт. Онтон быһаһаах булчут күһү олгомнук ағалыт түтүннэр, чутас дьонгутун минньигэс ас ыһыһыһыһынан күндүлүүртүгүтэр ыһырабыт.

Ыһыһыһык

Хортуюппуй кытта буспун минньигэс кус

Ис сүрэхтэн кыһаллан буһарыһыһыт ас хаһан баарар ураты минньигэс амтанныаһынан биллэр. Булт аһын минньигэс ам-танылар булт дьикти абы-лана, айыһа угуйар күүһа биллэргэ дьы буол-лар. Бу курдук хортуюп-пуй кытта күһү араас ту-малаан олус уратыгык буһарыахха сөп.

Састааба:

- Кус хайа баарар көрүнэ (1 үст.)
- Хортуюппуй (1 кг.)
- Моркуоп (3 үст.)
- Луук (2 төбө)
- Чеснок
- Майонез (100 гр.)
- Хара ыһыһыһыһыт бизэрэ (1/3 чл.)
- Туус (1 чл.)
- Куех от (1 тутум)

1) Бастаан куспунун бөлөмнөһит. Ыраастаан баран, тымныы ууга сууһабыт. Тууһубут, бизэрстиһит, теркаламмыт чесноккаах майонезка буккуйабыт. Күүх оту бытархай ғына быһан баран үрдүгэр кутабыт уонна биир, иккис чаас туруора түһэбит.

2) Хортуюппуйбутун бөлөмнөһит. Лууту, моркуобу болон ғына быһабыт. Хортуюппуйбутун кустан ордурут тужанан сөтөбүт. Күүһ кытта одуруот аһын аһал ба-кыахка утабыт. Духуопкага 2 чаас устата 200 кыраадыска буһарабыт. Буспунун кэһэ кизэргэтэн остуолга сылаастыны уурабыт.

МИНЬИГЭСТИК АҒАЛЫ

2013 сыл бэс ыйын 1 күнүттэн уопса-стыһаһы сиргэ табағы тардар бобул-ларын туһунан сага сөкүөн олоххо ки-ридэ. Өскөтүн табахтыһар түтүгүтэр ха-лыһа ыһыһаан ирдэнэр. Бу туһунан тө-лөбизэриһэн, интэриэһитинэн, хаһы-аһынан суруйдулар, кэспэтиһэр. Табах-сыт дьон бары кэриэтэ доруобуйага бу-ортулааһын биллэлэр эрээри, сыл-хө-нүк аастаһын аайы табахсыт аһаана

уларытан, күһнэ-бизэтэ-алтата аһааххыһын. Ол эбэтэр аччык киһи табағы тарды дьыһылар үгүстүк тар-дытар. Табағын быраһыан саныһар киһи манньык схеманы онотуон сөп. Ба-стакы нэдиэлэ устата сарсыардаантгы аһыһыһа дьэри табахтаама. Иккис нэ-диэлэ иккис сарсыардаантгы аһыһыһа дьэри табахтаама. Үһүс нэ-диэлэ эбиккэ дьэри туттун. Төрдүс

ТАБАҒЫ БЫРАҒАР КЭМ УОЛДЬАСТА

элбээн иһэр курдук. Онтон билигин сө-куоммут кыһаатан, табахсыттары ута-ры күүстээх үлэ бардаһына 10-тан би-рэ да аккаастаннаһына улахан кыһыы буолар саарбага суох. «Таатта» хаһыат 1999 сыллаах сэтимиһи 30 күнүһүгэ нүөмэригэр «Табағы быраһаахха сөп» дьэи ыһаһыһааттан быһа тардан кэһэ-риэххын баарабын.

- Туох хантык иһинэ - доруобуйа дуу, табах дуу? Бу туһунан эрдэ тол-куйдаан көрүөххэ. Киһиэхэ кыһаанах бага саһаа наада. Ити - кыһааһыһа. Маһы таһынан аһыһык режимин

нэдиэлэр - түөртүүртэ дьэри, бэһис нэ-диэлэр - кэһэһити аһыһыһа дьэри. Алтыс нэдиэлэр иккис кэһэһити аһыһыһа дьэри табахтаама.

Аһыһыһаар иккис ардылара үстүү чаас, 1,5-2 ый аастыһын кэһэ табах тардыаххыһын баһарыаххыт суога. Та-бағы быраһар кыһаһыт суох» дьэиэнт. Кыһаһааххыт!

Бу курдук киһи табағы быраһар кэ-мэ уолдыһа, аһардыс эн доруобуйагар, бириэмэри, харчыгар нөһүт эрэ буол-лар аһаһаах.

Балаһаны бөлөмнөһэтэ Нарьяна БУРЦЕВА.